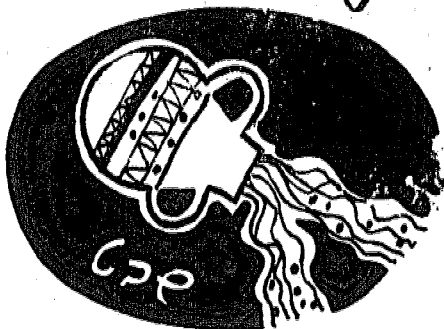

עלון המשק

גבעת חיים
הקיבוץ המאוחד

יום ו' כ"ג בשבט תשכ"ז * 3.2.1967
עלון מס' 772

שבת שלום

ו ח פ ו צ ת ו בארץ

ה מ נ ג ו, מ ו ל ד ח ו

המנגו הוא עץ הפרי החשוב ביותר למאות המיליונים של ילדי דרום מזרח אסיה. מילדחו היא באיזורים החריפים של צפון מדינת הודו, בורמה ואסטרליה ועוד היום נמצאים באיזור זה עצי מנגו בר במקומות רבים. העץ ופירותיו קשורים מאז ומעולם קשר אמיץ ביותר אל החיים החומדיים וגם התרבותיים של עמי דרום-מזרח אסיה. השיבוcho של הפרי גדולה מזו של פירות החפוחים לעממי אירופה.

לא ידוע אימתי נסעו את עצי המנגו הראשונים בארץ, אבל יתכן שזה לא היה לפני החלפת המאה הזאת. עץ אחד היה קיים בפחת תקנה בשנות מלחמת העולם הראשונה. אבל כיום לא נמצאים בארץ עצים זקנים מגיל עשרים וחמש. גידול המנגו בארץ החפסט בשנות השלושים בבני-בית וחלקה חצפיה ולמדו לא מעט על התאמתו לתנאי האקלים והקרקע ועל דרכי הריבוי והעיבוד.

לאחרונה גילה משרד החקלאות שאפשר יהיה לגדל בנגב עצי מנגו ואפרסמון ופרים יהיה כמובן מיועד לייצוא.

אצלנו במחנה גדלים כ-9 עצי מנגו והם גדלים מסועפים ויפים להפליא. עתה הם עומדים בפריחה.

ה מ י ת ו ן ד א נ ח נ ו

המשכר שנחתה כחוצאה ממיכנה המשק על תופעת האבטלה שבו לא פגע בתנועה הקיבוצית ואף לא בסטור החקלאי בכללותו. משום שהמשק שלנו אינו קוניוקטורלי. מוצריו הם בבחינת לחם חוק לכל אדם ותהליך הייצור שלו לא נפגע (לפי שעה) במידת שתהא דאוויה לציון. וכן, וזה העיקר משום שמגמת המיתון המופעלות עתה לגבי המשק בכללותו הופעלו עליו ופעלו בתוכו כל השנים.

פיתוח המשק החקלאי בתקופת קיום המדינה נתבצע בתנאי אשראי קשים ובלתי מספיקים. למרבית ההתישבות, במיוחד לזו, שיסודותיה הונחו לפני קום המדינה, לא ניתן מלוא החקציב הדרוש לפיתוח הענפים, ומה שניתן לא לענפים ניתן, כי אם לפיתוח המים, לדפת, ללול הרנגולות, אך לא ניתן למטעים נשירים. האשראי לשיכון ניתן בצימצום ורק ב-70% - 65% לגבי המחיר וכד'. מאידך היה קיים פיקוח מחמיר על רמת המחירים לחוצרת החקלאית. בעובדה היה הפיקוח על מחירי החוצרת החקלאית כמעט האמצעי היחיד בידי הממשלה לקיום רגולציה מסויימת במדד יוקר החיים במדינה לריסון דהירת השכר של השכירים. הסובסידיות לסוגים אחדים של החוצרת החקלאית - תרומחה החיובית של הממשלה במדיניות זו, יותר מכפי שהיא תורמת לרווחיותו של המשק החקלאי היא מונעת עליית האינדקס של השכירים וע"י כך עליית תוספת הרווחים לרמת מחירי המוצרים. יצויין בזאת שבה בעת עלו מחירי החוצרת החקלאית בארצות מערב אירופה תוך השנים האחרונות ב-4% יותר ממחירי המוצרים האחרים ובישראל פיגרה עליית מחירי החוצרת החקלאית ב-21% אחר עליית מחיריהם של מוצרים אחרים. כן גדל יותר משקל הסובסידיות הממשלתיות בחקלאות באירופה מאשר אצלנו (מאמרו של א. ארגוב ב"מבפנים" מס' 4 כרך כ"ח).

החברה הקיבוצית פעלה בפיתוח משקה לפי מיטב כללי המיתון אף בטרם הושלך מושג זה לרחוב. העלינו את האדם לרמה גבוהה של ידע ומקצועיות והבאנו את המשק לרמה טכנית, ליעול ולהישגים בייצור עד היוחנו בשטח זה בין הראשונים בעולם.

מהלך הייצור והעליה בחפוקה של המוצרים במשק החקלאי לא שובש חרף הפיחותים של ערך הלירה, שנעשו מאז קום המדינה (ערך הלירה בעת קום המדינה היה 2.8 דולר ואילו היום 1/3 הדולר, לאמור - הפיחות הוריד את ערך הלירה פי 8.4). אעפ"י שהוצאת הייצור עלו לרגל הפיחות ונפח החובות שלנו, אשר בחלקם היו צמודים לדולר, גדל בשל כך - לא עלו מחירי החוצרת בהתאם. המשק החקלאי סתם את הפיחות ועם זאת, הודות לעלייה בייצור ובחפוקה הגיע לרווחיות. לחפוקה המבטיחה רמת חיים הוגנת, משלמת הפחתה (חידוש המשק), משלמת ריבית על החובות ובישובים לא מעטים הגיעו לרווחיות אשר איפשרה גם הגדלת ההון העצמי, שהתממש בהגדלת היקף המשק או בהקטנת נפח החובות ואם בשניהם גם יחד.

רמת החיים בתנועה הקיבוצית עלתה אמנם אף היא במידה ניכרת - בכלכלה, בלבוש, בדיור, במוסדות ציבור, בשיפור הישובים וכד', אולם התפתחות זו חלה ב-5 - 6 השנים האחרונות והיא תאמץ, פחות או יותר, את חפוקה המשק בשנים הללו. ואילו בשנים שקדמו לכך, בחפוקה של פיתוח המשק, שיקומו והתאמתו לתנאים ודמה ייצור חדשים, ובתהליך זה היו נתונים רבים של הישובים הקיבוציים, היתה רמת החיים ירודה וללא כל השוואה עם רמת החיים, אשר דהרה מחוצה לנו. אין צורך להביא דוגמאות אך מספיק שנזכר, שבשנת 1957 היו "חייבים" אצלנו לחברים את 35 הלירות דמי החופש השנתי וחופעה זו לא היתה הגרועה ביותר כאשר לאפיון רמת החיים דאז.

ה נ ו ש א ה א נ ו ש י

רבים הם הגורמים להתפתחות זו בהתישבות הקיבוצית אך עיקרו הוא ה נ ו ש א ה א - נ ד ש י ה א ח ר א י ע ל ע צ מ ו. אירגונו הפנימי, אירגונו הקיבוצי והבינאי - צי, הכרה דאחריות קולקטיביים. יש לנו לכן יסוד לציון תוך סיפוק, שבעת מבחן יציב הוא המשק הקיבוצי. הוא נושא את עצמו, מפרנס את חבריו ומספק פרנסה לרבים אחרים, ישירות ובעקיפין. משק, שהמדינה השקיעה בו מעט בהשוואה לסקטורים רבים אחרים; משק המשלם חובותיו ואין פושט רגל בתוכו. אנו בונים משק מחקדם, המקדם את המדינה לקראת עצמאות כלכלית יותר מכל סקטור אחר.

אך דא עקא. כיוון שאח עקרונות המיתון הפעלנו על עצמנו בשנים שחלפו ומצינו מהם את מירב הישגים - וודאי שלא נוכל להפעילם על תהליכי הייצור במשקנו הכלל-קיבוצי ולא על כתינו אנו, באותה מידה של יעילות כבעבר. משום שלא נשקף, לעתיד הקרוב לפחות, פיתוח ניכר ברוב ענפי המשק החקלאי (רפת, לול, נשירים וכד'), בהם קיים מצב של רווייה ומשום שכרוב הענפים כבר הגענו לרמות ייצור גבוהות. ברור, אם כן, שבגם אם נמשיך ביי-עול, בהתמחות ובהעלאת החפוקה יהיה זה בתהליכים אטיים ולא ב"קפיצות" כפי שזה היה בעבר.

אין אנו יכולים ורשאים, איפוא, לראות עצמנו מחוסנים מפני המיתון למרות חוסנו של המשק שלנו. אדרבה, המשבר המחולל מחוצה לנו, אוחותיו השליליים כבר מורגשים עתה ויהיו מורגשים עוד יותר בעתיד הקרוב. כוח הקנייה הקטן עקב האטה בפעילות הכלכלית והאבטלה מהווה לחץ על רמת מחירי המיצרכים הראשוניים, שהם המוצרים החקלאיים. ומאחר שכבר כיום התמורה ליצור-עבור החוצרת החקלאית הנה ברוב המוצרים על סף הרנטביליות עלול זה לערער את הרווחיות של המשק החקלאי גם אם הוא ברמת תפוקה גבוהה. (פרטים חשויים על כך מסר אשר ג. באסיפה).

ה י ע ר כ ו ת נ ו ל ב א ו ת

בטרם אצביע על תרומתו למיתון במובנו המקובל - הבראתו וחזקו של המשק, עלי לחזור ולשנות את המוסכמות המקובלות עלינו, שהתנועה הקיבוצית תורמת את חלקה בבנין המשק של הארץ לפי דרכה וע"י מעשיה בחוץ חומה היא. (המשק בעמוד הבא)

כוחה והשפעתה של החנועה הקיבוצית על משק הארץ בכלל ונובעים מהיותה חנועה מיישבת, בעלת השקפה חברתית מיוחדת, וגם מתוך נסיונותיה המעשיים. אכן, יש לה מה לומר למדינה ולסקטורים המשקיים בתוכה. היא עושה זאת באמצעות האירגונים הפוליטיים במוסדות המדינה וההסתדרות, בהם משתתפים נציגיה ופעיליה. אולם יש לזכור, שכוחה וערכה של החנועה הקיבוצית הנם במעשים שהיא עושה כמו ידיה בחחומיה היא. במסגרת החברה הקיבוצית ובשלוחותיה במפעלים האיזוריים והאירגונים הארציים שלה.

התרומה הגדולה ביותר בעת מיתון:

א. המשך פיתוח ומשק, אשר הוכיח את יציבותו והרחבת היקפו. הדגש יושם הפעם על פיתוח הענפים, שמוצריהם מיועדים בעיקר לייצוא.

ב. תנופה גדולה יותר בפיתוח מפעלי חרושת בישובים הקיבוציים בקטנים כבגדוליים. הישובים הקיבוציים הוכיחו ברוב המקרים את הצלחתם גם בפיתוח מפעלי התעשייה, וגם בשטח זה ההצלחה היא פרי דרכי הפיתוח, המינהל והעבודה האופייניים לחברה קיבוצית. (ישנם, כמובן פה ושם כשלונות כמו בחקלאות). את ענף התעשייה בישוב הקיבוצי צריך לדאוג כחלק אורגני במבנה המשק והבחינות לגבי פיתוח ענף זה אינן צריכות להיות שונות מאשר לגבי ענפי החקלאות - ענף עבודה לפרנסת אנשים. שילוב התעשייה במשק אינו הכרח לגבי ישובים גדולים בלבד, כי אם גם לגבי קטנים. מכסות הייצור המוגבלות והרמה הטכנית של החפוקה גורמים כבר לחוסר עבודה סמוי ואף גלוי בישובים קטנים והרי עיניו של כל ישוב קיבוצי הן גם להיות גדול. ויזאמר פה: את בעיית פיתוח התעשייה בקיבוץ אין לערוב עם בעיות הנובעות משינויים דמוגרפיים בישוב הקיבוצי, אלא כבעיה משקית כלכלית במבנה של החברה והמשק בכללותו. כוודאי, עם עליית גילם של חברים בישובים מתעוררות בעיות תעסוקה והכרחי למצוא את הדרכים לפתרון, אך אין חופעה זו הקריטריון העיקרי ובוודאי שלא היחיד-די לגבי פיתוח התעשייה בישוב הקיבוצי, אופיה וטיבה.

ג. הפיתוח בענפי החקלאות ובתעשייה צריך להיעשות בחנאי מימון אשר לא יגדיל את נפח עומס התשלומים של הישובים, שברובם הוא כבד בלאו הכי. לאמור - במידה שאין המשק עצמו יכול להפריש מרווחיו הוא להמשך הפיתוח דרוש מימון בחנאים מתאימים. ובמיוחד מכוונים הדברים לפיתוח מפעלי תעשייה, המחייב ברוב המקרים השקעות גדולות.

ד. ניצול מכסימלי של אמצעי הייצור והעבודה הנתונים בכל משק לעבודתו וצמצום הוצאותיו במפעלים עצמיים ואיזוריים בהשקעות (בנייה, פיתוח וכד').

ה. חתירה לקיימם בהוצאות ביזור הן בימי עבודה והן בחומרים ובמכונות. (לדוגמה: לפי סיכומי העבודה הרבע-שנתיים במשקנו היתה עלייה בענפי החקלאות ב-559 י"ע לגבי החוכנית וספק רב אם העברה זו תחזיר לנו את ההכנסה בהתאם. מאידך, פיגורנו ב"גח" ב-823 י"ע לגבי החוכנית ותמורתם שהיתה צפויה - הפסד של ממש). ענין זה של קיימם בהוצאות הייצור משילה אחריות גדולה לא על הנהלת המשק בלבד כי אם בעיקר על רכזי הענפים וצוותי העבודה שלהם. באשר הצוותים מסוגלים יותר-לדעת מה הכרחי יותר ומה לא הכרחי "כל כן" להצלחתו של הענף. כן בייצור וכך בצריכה.

ו. ועל כולם תרומתו הגדולה בעת הזאת לעתידנו הקיבוצי ובזאת גם למדינה -

קליטת אנשים. קליטה על יסוד משק שפיתחנו; העבודות המצויות בו ועל יסוד הפוטנציה הטבועה בו להמשך הפיתוח. עלינו לזכור שהקליטה בישובים הקיבוציים מעולם לא היתה קליטה עם כל הרווחיות. דרוש שיכון ודרושים חנאים נוספים וצריך לחבטם מאלה היכולים לסייע בכך. אולם את המאמץ הראשון ואם המקדמה בקליטה צריכים לעשות החילה החנועה הקיבוצית כולה וכל ישוב בנפרד. הישובים הקיבוציים עומדים עתה בפני ההזדמנות לקלוט. אמור שנחכה עד שיובטחו מראש כל החנאים לקליטה. הישובים צריכים לנקוט יוזמה בקליטה. שאם לא כן לא תהיה צפויה התפתחות לחברה הקיבוצית ויחזור החליך של שנות ה-50, בעת שפיתוח המשק שלא קיבל אנשים גרר אחריו עבודה שכירה חמסכנת קיומו החברתי ועתידו של הקיבוץ.

לדגל האכטלה הקיימת בארץ ולחץ מבחוץ לקיום "מיתון" גם כההליך חיסול העבודה השכירה, עלולים אף להוצר לחצים להגדלתה. אין להרבות בהסברים מה גדולת הסכנות הנשקפות מכך לחנועה הקיבוצית. לכן - לא עבודה שכירה כי אם קליטה.

לעומת מצוה "תעשה", שהזכרתי לעיל ושאפשר להוסיף עליהן כהנה וכהנה יש מקום להביט גם את מצוה ה"לא תעשה". אחת מאלה הזכרתי לעיל והשניה היא לא להחחיל בחוכנו את "המיתון" מהורדת רמת-החיים. אמור שזה יהיה הצעד הראשון בתרומתנו ליציבות המשק והכלכלה. מעולם לא הבטיחה תרדת רמת החיים בישוב הקיבוצי חרומה של ממש ליציבות המשק. עלינו למצות קודם כל את כל האמצעים החיוביים להבטחת המשך רווחיותו של המשק ורק בליח כהירה כשניאלץ לפגוע ברמת הוצאות הקיום, ננהג לפי קריטריונים קיבוציים בסולם העדיפויות של צורכי חברה ואדם.

משהו על כיתנו אנו -

פיתחנו משק מגוון, חקלאי ותעשייתי, ובשנים האחרונות הבאנוהו לרמה של רווחיות המבטיחה לישוב רמת-חיים הרגנה. אולם עלינו לזכור כי גם לפי הסיכומים של השנים האחרונות הנחשבות לטובות - רמת הרווחיות (כלומר - הסכומים הנוחרים להפחתה ולרווח) די מתוחה. היוצא מזה, שכל חנועה לרעה אם מחמת ירידת מחירי החוצה, או עליית הוצאות הייצור או שניהם גם יחד - וכל זה צפוי - עשוי המשק להגיע למטה מרמת הרווחיות ההכרחית. על כן מצוים אנו לכלכל את מעשינו כדי למנוע התפתחות כזו. באפשרותנו לעשות זאת, מאחר וקיימים במשקנו אמצעי ייצור (שני מפעלי תעשייה + שלישי שנוסף לנו (המשק בעמוד הבא)

אשר אינם מנוצלים דיים על ידינו. קיום מפעלים כאלה שהשקעה ההון בהם על אדם עובד קטנה יחסית מאפשרים לנו להגדיל את עבודתנו בהם בלי חוספת השקעה הון כלשהו. זה מחייב אותנו לשנות את היחס לסוגי עבודה אשר בשנים האחרונות נעשה, לצערנו, לסלק-סיבוי אף אצלנו במקום ההתייחסות לעבודה, לכל עבודה המצויה אצלנו, כלמקור פרנסה לאדם. עלינו לנקוט בדרך של ניצול מקורות הפרנסה הקיימים בידינו או ניגשים להשקעות הון רב בשביל יצירת מקורות פרנסה חדשים. פרט לענין זה שראיתי צורך לשים עליו דגש חזק הרי כל שאר ההצעות אשר הובאו לעיל - רובן כוחן יפה גם לגבי ביחור.

הדברים ארכו אמנם ואעפ"י כן אין בהם כדי להסביר את כל הבעיות. כאשר כל בעיה סעונה עיון ולימוד יסודי בנפרד. אך אולי יש בדברים אלה כדי להבהיר מושגים ולרמוז על פתרונות.

ישראל גלר

ב כ נ ס ה מ ז כ י ר י ם

שלוש בעיות מרכזיות הועלו לדיון וליבון בכנס המזכירים האחרון - המזכירות, המזכיר והאסיפה וכל הכרוך בהם.

את שורשי הבעיות הציג בהרצאת הפתיחה אורי מרזי ממעגן-מיכאל, אשר במסך מספר שנים ערך סקר מקיף בבעיות האירגוניות של הקיבוץ. בהרצאתו בכנס הסתמך אורי על נסיון עשיר ורב-גוני, שהצטבר בתנועות הקיבוציות.

ה מ ז כ י ר ו ת

תפקידיה, סמכויותיה ונוהגי עבודתה של המזכירות הוגדרו במידה רבה של שוני על ידי המתכנסים בהתאם לנוהגים בכל מקום, אולם העקרון נשאר כמובן זהה.

יצויין כי הושם דגש על פיזור הסמכויות של המזכירות וכי עליה להשתדל להמנע מהתערבות בתחום הפעולות של מוסד, ועדה או בעל תפקיד, אלא רק בנסיבות המחייבות זאת.

ובאופן כללי הוגדרה הפונקציה של המזכירות כמייצגת זהות עם האינטרסים האמיתיים של הקיבוץ בכל הכרעה והכרעה. על כן שומה על המזכירות להתלכד סביב המטרות המרכזיות העומדות בפני הקיבוץ מתוך תחושה של שיוון בחירות משותפת. במידה וישנן דעות שונות במזכירות אין להעדיף הכרעה חותכות. במידה ואין סיכום כללי במזכירות על בעיה כלשהי יש להביאה לאסיפה על הדעות השונות. המדובר הוא במה שנוגע לשאלות עקרוניות.

כשיחה נדונו נוהגי העבודה של המזכירות, תכנונו של מוסד זה, אופני הקשר של המזכירות עם הועדות השונות.

ח מ ז כ י ר

סעיף זה נדון בהרחבה. הודגש שתפקיד זה אינו ניתן להגדרה כוללת, כי כל ישוב ובע-יוחיו המיוחדות, כל מזכיר - אופיו ונטייתו. אך ישנם המובן דפוסיים קבועים - שהם ריכוז פעילות המזכירות ועיקוב אחר פעולת הועדות.

בתחום החברתי - על המזכיר לדאוג להסברה ואינפורמציה כתנאי ראשון לעניין את אוכ-לוסיית ישובו בבעיות השונות, כי בכך היסוד והסיכוי להזדהות החבר עם הפעילות הנעשית בתחומים השונים. השיחה בנושא זה הייתה ערה, כשכל אחי מן המשתתפים הוסיף גורן מנסיונו האישי ומנסיון הישוב שהוא מייצג. וכאן הודגשה החשיבות הגדולה שיש בכנסים מסוג זה בהחלפת ידע ונסיון, שהצטברו בכל ישוב.

ה א ס י פ ה (הנושא הוכן ע"י חנה גורי מגשר)

האסיפה הוצגה כרשות עליונה של הישוב הקיבוצי המתורה וקובעת את התפתחות הישוב, כשדיוניה והכרעותיה מושתתים על יסודות והנחיות, שנחקלו על ידי המוסדות המוס-מכים של הקיבוץ. הוגדרו הנושאים עליהם צריכה לדון האסיפה ולהכריע בהם.

חלק ניכר מהדיון הוקדש לבעית ההשתתפות של החברים באסיפה. בעובדה קיימת מציאות, שחלקים נכבדים מהנעשה בחיינו - מחליטים עליהם חברים מעטים ביחס. ודובר הרבה - כיצד להביא את ציבור החברים לתודעה של הכרעה להשתתף באסיפה. כי השתתפות זו היא פונקציה של הזדהות עם כלל החברה; מייצגי המשותף בדרך של בירור חברי; שותפות המעשים ומגמות ההתפתחות. ההשתתפות בבירור ובהכרעה - היא חובתו הקיבוצית של כל חבר וכל מועמד.

ואמר אחי החברים בשיחה - "כל חבר חייב להשתתף באסיפה כפי שהוא חייב לצאת לעבודה. אי השתתפותו באסיפה תביא בהמשך גם לאי השתתפות במילוי חובות אחרות". ואחר חבר הציע - לחייב את החברים ללא פשרות עד כדי בירור מרחיק לכת עמו.

דובר כמובן גם על דרכי ניהול האסיפה, סדרי הצבעה, בחירת ממלאי תפקידים. בחירת ועדות.

לסיכום - הדעה הכללית הייתה שיש להמשיך ולכנס את המזכירים ונציגי ועדות חברה לדיונים במכלול הנושאים האלה, שהם היסוד של הישוב הקיבוצי.

אבי תירוש

הסמינר הבינקיבוצי לרכזות בריאות

הסמינר נערך בביה פעילי ההסחדרות בתל-אביב והשתתפו בו כ-43 חברות וחברות, ברובם קשישים בגיל בין 50 ל-60 נציגי ישובים וותיקים.

בחוכניה הסמינר

הרצאות של רופאים בשטחי רפואה הנוגעים לכלל הציבור, כמו - מחלות לב ואסטמה. כמו כן הרצו נציגי מוסדות - סעד, משרד העבודה, בטיחות ועוד. סיידנו בכתי-חולים, כמוסדות מלב'ן, בבתי אבות ובמוסד לשיקום (לוינשטיין). הרופאים בהרצאותיהם עמדו על החשיבות המכרעת של הרפואה המונעת, ההי-גינה, התזונה הנכונה ותנאי חיים מתאימים. בהקשר זה דובר הרבה על חשיבותה של פעילות גופנית מחוץ לשעות העבודה כמו התעמלות, שחייה וענפי ספורט אחרים.

שיקום חולים וקשישים

נבחר חבר, שמחפיקו יהיה לחקור בעייה השיקום בקיבוץ ועבודה הכנה זו נמצאת בשלב הגשתו לדיון והסקה מסקנות. בשאלה זו הדגישו הרופאים המרצים מה חשוב הדבר להשאיר את הנזק לשיקום בביתו. וכי רק בסביבתו הוא יוכל החולה להתגבר על קשיי נכות וזיקנה. בשטח השיקום ראינו הרבה.

המדור הבינקיבוצי

החברות הפעילות בו סקרו את פעולות המדור. יש לציין שועדה זו עשתה עבודה נהדרת. פעיליה מקובלים מאד במוסדות הרפואה השונים וכל הדלתות פתוחות לפנייהם. ועדה זו הצטיינה גם באירגון הסמינר.

לי אישית נתן הסמינר הרבה מאד כהכנה לתפקיד בשטח הבריאות.

ומעט מן הנעשה אצלנו

נבחרה ועדה חדשה בהרכב: סימה יוגב, סליה וינר, רבקה בר, אילנה ונעמי. השבוע נתכנסה הועדה להאשונה ואליה הוזמנו החברות העובדות בתחומים השונים הקשורים עם בריאות. ביקשנו לדעת מן הנעשה בכל הסעיפים בתחום הרחב, ששמו בריאות. והחברות אמנם מסרו על שטחי פעילות שונים:

שיניים

מרים קפלן מסרה על כך את הפרטים הבאים: פעמיים בשנה נבדקים כל הילדים בדיקה שוטפת. בדיקה אורטודונטית נעשית אחת לשנה. הודות להחמרה בטיפול - מצב שיניהם של הילדים תקין. מרים ציינה גם את ציודה החדש של מרפא השיניים. בהזדמנות זו ברכו את מרים לרגל מלאות 25 שנה לעבודתה כרופאה שיניים.

קוסמטיקה

לילי כוב החולשת על תחום זה קבלה על החקציב הזעום, שהוא, לדעתה, אינו מספיק ונמוך בהרבה מהנהוג בישובים אחרים ברוחק ובגודל שלנו. הובטח ללילי שתוקדש חשומת לב לבעיה זו.

סקולטיים

רות ארונדה, הוותיקה בחובשות המרפאה - אחראית על הציוד הרפואי לשעת חירום סיפרה על המצב הבלתי תקין בשטח המקלטים. אין אפילו מקלט אחד היכול לשמש לעזרה ראשונה בשעת חירום. אין גם מספיק מקלטים. כל המשתתפות בישיבה היו בדעה שיש לפנות לגורמים האחראיים ולדרוש שינוי יסודי בתחום זה.

חדרי חולים

הנציג סיפרה על קשיי עבודתה בחדרי החולים הקיימים, אולם דבריה היו כמובן חדורי תקוה שבקרוב תסתיים בנייתו של בית החולים החדש.

התלטות מחודשות

- א. התעמלות בהריון ואחרי הלידה - על חשבון החברה ולא בשעות העבודה, במידה והדבר פוגע במקום העבודה או בצורת העובדים. ענין זה הועלה עקב קשיים, שהעוררו במקומות עבודה, כשחברות היו עוזבות את מקום עבודה זה או אחר והולכות להתעמלות. כולנו מכירים בערך ובצורך של התעמלות, אולם אין לפגוע בשל כך במקומות העבודה.
- ב. חברים המקבלים אמנטינות או טיפול בפרפין יזכרו את הדברים הבאים: חבר העובד 8 שעות מקבל שעתיים על חשבון העבודה. העובד 6 או 7 שעות מקבל שעה אחת ולסיכום - חבהות הועדה ועובדות המרפאה מקוות שכל הבעיות אשר הועלו בישיבה ותועלנה בהמשך הזמן - יימצאו להן גם הפתרונות. דרושים - סבלנות, רצון טוב והבנה מצד כולנו.

נ ע מ י

כצ"ק, צ"ק

בית שמש
כ"א אלול

תדבית

הועדה מביאה בזה לידיעת החברים מכתב-חוזר של ועדה התרבות המרכזית, בו מוסברה חשיבותם של החוגים הארציים לספרות, שהוקמו ע"י האיחוד לפני ארבע שנים. לאחר זמיון וגישושים נקבעה גם הוועדה של החוג, והיא:

כל חברי החוג קוראים את היצירה המשמשת נושא לשיחה, וכן גם מספר יצירות אחרות הקשורות בה.

הפנתח בשיחה - מחברי החוג. הפתיחה קצרה, כמבוא לשיחה ולא כהוצאה. הדיון ביצירה חופשי. עוסקים פחות בניחות היצירה ויותר בהבעת התחושות וההתייחסות ליצירה ולנושאים שהיא עוררה. אין מזמינים "מומחים" או מרצים מוסמכים לעבודה הסדירה של החוג. מפעם לפעם - פגישות עם היוצרים.

הישיבה בחוג ללא גינונים פורמאליים. משתדלים לשחף חברים רבים בדיון. בפגישות רבות השתתפו בחוג חברים מישובי הקיבוץ המאוחד והקיבוץ הארצי. הזימון היה בעקבות ההדים שהחוג עורר בין חברים ברחבי התנועה הקיבוצית. ברצוננו להפוך אתה עובדה ברוכה זו לבסיס לשלב ההפתחה נוסף של החוג - חוגים לספרות המשפטים חברים. מכל זרמי התנועה הקיבוצית במסגרת פעולותיה של ברית התנועה הקיבוצית.

אנו מקוים שפעילות בניסקיבוצית זו בתחום הרוח, תהיה תרומה חשובה להעלאה רמת הדיונים ולקידום הלבבות. אם הדברים מעוררים רק ענין וצורך לשחף עצמך בפעילות מעין זו - הצטרף אלינו. קרא את הספר המוצע כנושא לפגישת הבאה באיזורך.

החוגים מחולקים לפי ארבעה איזורים: "העמק, הגליל העליון, המרכז, הדרום. שלושה מתוך ארבעה החוגים עוסקים ועוסקים בעגנון.

החוג באיזור "המרכז" יקיים את פגישתו הבאה ביום ב' ה-13 בפברואר בגבעת-חיים (המאוחד).

הנושא - היות והשיחה על הספר "מקום אחר" מאת ע. עוז לא נחמחה בפגישה הקודמת - יסיימה בפגישה הבאה ואם יספיק הזמן יתחילו בנושא "עידו ועינים" לשי' עגנון. הסיפור נמצא בכרך ה' - "עד הנה". אפשר להשיבו גם בנפרד.

ובאשר לספרים פגיעה היעדר התרבות המרכזית את ההצעות הבאות:

א. ועדת התרבות המרכזית חקנה את הספרים המומלצים לשיחה בחוגים האיזוריים, וחשלה אותם לישובים לפי מספר המשתתפים הקבועים. אנחנו נשתחף ב-40% ממחיר הנושא נטו ומציעים לוועדת התרבות המקומית או לספרייה להשתחף ב-20% נוספים. בדרך זו, החבר הקורא יוכל לרכוש לך את הספר בסכום של 40% ממחירו.

ב. כמידה והחבר אינו מעונין שהספר הנקרא ישאר קנין פרטי, אנחנו מציעים לספרנים בישובים לרכוש את הספרים בסכום ההנחה שלנו (ב-60% ממחירו). כוונתנו לעודד את החבר לרכוש את הספר הטוב והמומלץ, וכן לאפשר לספרייה החברים לרכוש ספרים שימושיים במחיר מוזל מאד.

המעונינים לרכוש ספרים בדרך זו - יפנו אל ו ש ל.

רוב הספרים, שהוזו- מנו ב"ספר לחבר" כבר נחקבלו. לקרוב תופיע על לוח המודעות רשימת חברים שעליהם לבוא ולקבל- לם.

אני מאד מבקשת שהחברים יעיינו ברשימה ויקבלו את ספריהם ביום המיועד.

החברים ששמו טרם הוזו- כר ברשימה מחבקשים לחכות בסבלנות לרשימה הבאה. לאה

ל ע ו ז י ג ל ר -

ברכת חברים לרגל הישגיו החשובים במשחק המלכים.

בחדרות ליחידים של ההתיישבות העובדת, שנערכה בגבעת-חיים הגיע עוזי למקום הראשון ובה הוסיף תואר נוסף לתוארו הקודמים -

אלוף ההתיישבות העובדת

היום האדום שהוא כחול

בליל שישי האחרון "צללנו" בעזרת צילומי הפנטסטיים של ורנר בראון - למעמקי ים סוף. ואכן נהנינו הנאה מרובת מן היצורים הפלאיים ומן היופי עוצר הנשימה המצוי במעמקי הים.

הלשון העברית אמנם אינה שגורה בפיו של ורנר בראון, אך הוא כבש את לב המאזינים בפשטות הסברית ובחוש הומור קליל.

יר נשמה

חשכה - ה' בשבת
יהושע מדיני

הגשמים בסטטיסטיקה

בסוף ינואר הסתכמה כמות הגשמים במשך
קנו ב-1,346 מ"מ לפי החלוקה כדלקמן:

1,8	ספטמבר
47,3	אוקטובר
5,4	נובמבר
358,3	דצמבר
133,3	ינואר

סטטיסטיקה זאת אינה משקפת בדיוק את מה שאנו מרגישים בחורף הזה לאחר היובש הגדול והארוך שציינ את העונה הקודמת.

לא אנו ולא הקרקע חשנו את משמעות גשמי השיא בדצמבר, שכמותו לא היה לנו זה 12 שנה. רק בדצמבר 1954 הייתה כמות הגשמים דומה לזו של דצמבר השנה (312,7).

היו הרבה חברים שחשבו כי טעינו במידה מסוים שלא יכלו להאמין בכמות הגשמים דולה. אבל לא טעינו. ואילו כמות הגשמים שיורדה בחודש ינואר קטנה מהרגיל אצלנו. בשנים מ-1932 ועד 1964 הייתה כמות הגשמים בחודש זה ביכרה יותר ואפילו בשנת הבצורת הקודמת הגענו כמעט לאותה הכמות. ואילו בינואר השנה הייתה הרגשה כאילו ירדו יותר גשמים. אך התברר שלא הייתה טעות, מהשוואה עם המדידות הנעשות בבית-הספר. הרטיבות כאויר ובקרקע הייתה גדולה ומכאן נבעה ההרגשה המוטעית, שאין לה אישור בסטטיסטיקה.

יש לציין, שבניגוד לאיזורים אחרים, כמעט שלא סבלנו מקור בינואר. רק פעם אחת, ב-12 בינואר, צויינה במדידות קרה ממשית. אולם מכשירי המדידה שלי אינם יכולים להבטיח דיוק בשטח זה.

ואמנם המצב בשטח מכשירי המדידה לא טוב. אני מודד את הגשם וחוף מזה יש לי רק ברומטר, היגרומטר פרימיטיבי ואטלס עננים וכמה כלים נוספים היו מאד רצויים.

לפי המספרים של כמויות הגשם עד כה ניתן לסכם שלא תהיה זו שנה בצורה למרות ההתחלה הרעה. אם השנה תהיה בשומה במידה חד - ימים יגידו.

ראובן קליש

הצעות

לצורך הקיבוץ באיזור חיערן אצלנו הערב.

במכניקה: שירי ב צ י ב ו ר
הנזק בעישון הטבק - (הומורסקה
סראגית מאה א. צ'חוב)

האדם והכיסא - סאטירה חברתית
(מאת קרנטי - סאטיריקן הונגרי).

גישה נדיסים זהר - שחקן תיאטרון חיפה
ישירון אילן דאילניות - משרי העמים.
ינחה א ש ר ג ו ל י

למבוגרים - המועדון. (כן צויינ על לוח המודעות).

הצעות ותגובות

למערכת היומן -

בגליון האחרון של היומן, בצד מכתב עברי נוגע ללב של אחת האורחות הנוצרות שלנו, שבילתה כאן שנה שלמה והמחבבה במידה חד על הרבה חברים, מצאנו לתמהוננו ביטוי אשר במסורת היהודית משמש לציון בנות לא יהודיות כשהוא בודאי אינו מבטא יחס של כבוד.

לדעתי, ולדעה חברים רבים, אין מקום לביטוי כזה בעולמנו, כשהגענו ליחס של שיוון דו-קטרי בין עם ישראל ושאר עמי תבל, ובודאי ובודאי לא לגבי ידידה יקרה אשר עזרה לנו במשך זמן רב בכל עבודה בבית ובשדה.

אודה לך אם תחני מקום למכתבי זה בגליון הבא של היומן.

דרך אגב, אולי מדור של "מכתבים למערכת" יוכל להיות חידוש ביומן?

לילי

אין בדעתי להגרד אחר סגנונה הלמודי של לילי ולהצהיר פה הצהרות על יחסי - ל"שיוון דו-קטרי בין עם ישראל ושאר עמי תבל".

הביטוי, שעורר חגיגה נזעמת, יתכן ובעבר הרחוק לא היה בו מן האהדה לשאינו יהודי, אולם במרוצת הזמן נתאזרה בשפת האידיש כביטוי לציון נערה גויית (אגב, מה הפסול להיות גוי?) ואפילו חרף חיבתו כשהמדובר בנערה בריאה וחביבה.

ועוד. השתמשתי בביטוי זה לציון הערכת לגוייה שלמדה עברית ואף משתמשת בה. כי על כן אילו הייתה לנה יהודיה - לימוד העברית לגביה היה סביר ומובן יותר.

לא הכרתי את לנה מקרוב, אך יחסי אליה היה בחולט יחס של חיבה וכבוד ואין היא מכחינה זו זקוקה להגנחה הנרגשת של לילי. ואם לגבי "חברים רבים" היה מקום לפירוש מוטעה בכודנות הביטוי - הריני מצטער.

ולחצתה של לילי בדבר מדור חדש - מכתבים למערכת" - אודבה. חשובתי היובית. אנא, כיחבו כיחבו... ואגה כלב איש - יכתבה.

רחל

(+ אבקש את החברים לא להשתמש יותר במונח "יומן" כי אם אך ורק - ע ל ו י.)